

СПИСОК ВИКОРИСАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алмашій І. І. Особливості формування екологічної культури молоді природо центричного типу і діяльності громадських організацій / І. І. Алмашій // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка. Соціальна робота». – 2014. – №30. – С.9-13.

2. Андронов В. А. Екологічне виховання студентів вищого навчального закладу як державноуправлінська проблема / В. А. Андронов, Р. В. Мірошніченко // Теорія та практика державного управління. – 2014. – Вип. 4. – С. 21-25.

3. Бех І. Д. Виховання особистості: сходження до духовності: наук. вид. / І. Д. Бех. – К. : Либідь, 2006. – 272 с.

4. Мусієнко М. М. Екологія. Охорона природи: словник-довідник / М. М. Мусієнко, В. В. Серебряков – К. : Т-во «Знання» : КОО, 2007. – 624 с.

5. Теремко С. Соціологія / С. Теремко. – К. : Лібра, 2001. – 358 с.

The article is devoted to the issue of the youth ecological culture formation on the regional level. It was proposed to calculate the ecological culture of the region taking into account the average level of ecological culture of young people living in the region. Such approach would increase the efficiency of psychological and pedagogical means in various educational institutions activities during the youth ecological culture formation.

Key words: youth, ecological culture, levels of culture, education, educational institutions.

УДК 373.2.015.31.011.3-052

Савко Л. М.
студентка III курсу спеціальності «Дошкільна освіта»
Попович О. М.
кандидат педагогічних наук, старший викладач,
Мукачівський державний університет

РОЗВИВАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ЗАСІБ ВИХОВАННЯ САМОСТІЙНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті розглянуто складові компетентності дошкільника, структура і співвідношення компонентів самостійності, умови і методи розвитку самостійності. Визначено місце і роль розвивального середовища у розвитку

самостійності дошкільників.

Ключові слова: компетентна особистість, самостійність, ініціативність, цілеспрямованість.

У наш час суспільство ставить перед дошкільними освітніми установами високі вимоги. На перший план висуваються завдання щодо створення умов для розвитку самостійної, творчо активної, допитливої, цілеспрямованої особистості, тобто на створення цілісної системи розвитку та виховання дошкільнят.

Проблема формування у дітей самостійності була і залишається на даний час однією із найактуальніших у педагогіці. Вольові якості особистості є основою характеру людини, і саме їхньому вихованню потрібно приділяти велику увагу. Дуже важливою вольовою якістю, необхідною для подальшої діяльності дитини, є самостійність.

Формуванню самостійності дитини з перших років життя надавали великого значення науковці: Є. М. Водовозова, Є. І. Тихеева, С. Ф. Русова, А. С. Макаренко та інші [2, с.43].

Аналізуючи останні дослідження можна дійти висновку, що основною метою сучасної дошкільної освіти в Україні є виховання компетентної особистості. Більшість дослідників, які вивчали дану проблему, виділяють самостійність як одну зі важливих складових компетентності дошкільника. Вивчення самостійності, як проблеми, ведеться у різних аспектах. Досліджується: структура і співвідношення компонентів самостійності (Ю. Дмитрієва, Г. Годіна, Т. Гуськова); суть самостійності, її природа (Г. Бал, П. Підласистий, А. Хрипкова); значення і роль самостійності як чинника адаптації до дошкільного закладу освіти (Т. Філютіна); етапи, умови і методи розвитку самостійності (З. Єлісеєва, Н. Кривова, А. Люблінська, К. Кузовкова); взаємозв'язок самостійності з різними психічними процесами (Т. Горбатенко, Д. Ольшанський, Н. Циркун).

Самостійність визначається як незалежність, свобода від зовнішніх впливів, примусів, від сторонньої підтримки та допомоги.

Самостійність – одна з властивостей особистості. Характеризується двома факторами:

1) сукупністю засобів – знань, умінь і навичок, якими володіє особистість;

2) ставленням особистості до процесу діяльності, її результатів і умов здійснення, а також зв'язками з іншими людьми, які складаються в процесі діяльності [1].

Основою для повноцінного розвитку дошкільника є результати його самовияву і самоствердження під час діяльності,

вияву активності, самостійних спроб та помилок. Здатність діяти самостійно дає змогу дитині бути успішною в різних видах діяльності та спілкуванні.

При визначенні самостійності, як однієї із характеристик діяльності, науковці звертають увагу на здатність дитини діяти без сторонньої допомоги, пов'язуючи при цьому самостійність із найвищим рівнем опанування дій, що в свою чергу посилюється виявом інтересу до даної діяльності, наявністю необхідних умінь та навичок. Самостійна діяльність дитини відрізняється від несамостійної тим, що дитина, здебільшого, сама виявляє до неї прихильність, вміє планувати свої дії, отримує задоволення від діяльності, доводить розпочату справу до кінця, виявляє ініціативу, активність, відповідальність.

Якщо поведінка дитини характеризується комплексом таких основних показників як незалежність, ініціативність, цілеспрямованість та оптимізація можна назвати самостійною. При відсутності або ж несформованості хоча б одного з цих показників неможна говорити про високу оцінку рівня самостійності. Адже, кожне із названих умінь є необхідною складовою розвитку самостійності малюка. Проте, не завжди незалежна дитина здатна виявляти в своїй діяльності цілеспрямованість і творчість, а ініціативна – незалежність від думки інших.

Розвивальне середовище — комплекс психолого-педагогічних, матеріально-технічних, санітарно-гігієнічних, ергономічних, естетичних умов, що забезпечують організацію життя дітей у дошкільному закладі [3, с.400].

Однією з перших звернула увагу на проблему розвивального середовища М. Монтесорі, яка основною передумовою розкриття дитиною свого внутрішнього потенціалу вважала вільну, самостійну діяльність у створеному педагогом просторово-предметному середовищі. На її думку, завдання педагога полягає, насамперед, у наданні дитині засобів саморозвитку та ознайомлення з правилами користування ними.

Розвивальне середовище є необхідними для розвитку не тільки самостійності, а й таких важливих якостей як незалежність та креативність, на основі чого формується повноцінна особистість з високою самооцінкою і самоповагою. Слід пам'ятати, що під час власної активності дошкільнята досить негативно ставляться до будь-якого втручання з боку дорослих.

Організація предметно-розвивального середовища в групі повинна відбуватися таким чином, щоб кожна дитина отримала можливість займатися улюбленою справою. При цьому слід враховувати також вікові можливості дітей та зміст програми.

Розвивальне середовище визначається взаємозв'язком таких складових:

1) продукти діяльності фахівців – художників, проєктувальників, конструкторів тощо (твори мистецтва, меблі, інструменти, предмети, вироби прикладного мистецтва, посібники, іграшки);

2) результати діяльності працівників дошкільного закладу та батьків з питань організації та оформлення побуту (облаштування зон, виставок, виготовлення посібників та іграшок-саморобок, оформлення кімнат до свят тощо);

3) результати участі дітей у створенні інтер'єру під керівництвом вихователя.

При створенні розвивального середовища у дошкільному закладі, слід дотримуватися певних принципів, зокрема таких, як: безпечність; урахування закономірностей розвитку дітей; раціональність; динамічність; активність; комфортність кожної дитини, позитивне емоційне навантаження.

Отже, середовище, в якому перебуває дитина, є основою для ефективної підготовки її до майбутнього самостійного життя. Розвивальне середовище має бути організоване належним чином, в першу чергу спонукати дитину до виконання активних дій відповідно до її життєвого ритму, фізичних та психічних можливостей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – Київ: Либідь, 1997. – 373 с.
2. Навчання і виховання дітей дошкільного і молодшого шкільного віку: актуальні питання теорії і методики / за заг. ред. О. О. Максимової, М. А. Федорової. – Житомир: ФОП Левковець, 2016. – У 2-х ч. – Ч. I. – 216 с.
3. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: навчальний посібник/ Т. І. Поніманська. – К. : Академвидав, 2008. – 456 с.

In the article the components of the preschooler's competence, structure and the ratio of components of independence, conditions and methods of independence development are considered. The place and role of the developing environment in the development of the independence of preschool children are determined.

Key words: competent personality, independence, initiative, purposefulness.